

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

ЖАЧЫНЫ ЗА БЕТОНАЙ АГАРАЖАЙ

4 стар.

МЕРКАВАННЕ

У МІНСКУ БУДУЮЦЬ ХУТЧЭЙ

2 стар.

ДЫПКУР'ЕР. НАВІНЫ

2—3 стар.

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ

У МАЛАДОГА 5 стар.

СУСВЕТ АЛІКСИ КУЗЬМЧА 5 стар.

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

«КАЛЯДНІКІ» 6 стар.

НАТАТКІ З НАГОДЫ

ЦІ ВАРТА ЗМАГАЦЦА З ГЛАБАЛІЗАЦЫЯЙ!

7 стар.

КОНКУРС «БЕЛАРУСЬ У МАІХ МАРАХ»

7 стар.

ГАСЦЕЎНЯ

«МІЛЕНІУМ» ХАЛЕЦКАГА

8 стар.

КРЫЖАВАНКА АД ІРЫНЫ БЕКІШ

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА Ў 48 КРАІНАХ

Голас Радзімы

15 жніўня 2001 года

Цана 112 рублёў

№ 33 (2747)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

РАСКЛАД ДЛЯ ПАРЛАМЕНТА

Сёлета ў чацвёртым квартале ў Палаце Прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу з'явіцца законапраект аб увядзенні ў краіне новага інстытута — улаўнаважаны па правах чалавека. Практыка улаўнаважанага існуе больш чым у 100 краінах свету. Згодна з праектам, прызначаецца ён Прэзідэнтам краіны, а ў дзейнасці — не падпарадкаваны ніякім дзяржаўным органам кіравання.

Аб гэтым паведамліў кіраўнік Галоўнага дзяржаўна-прававога ўпраўлення Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь **Віктар ГАЛАВАНАЎ**.

Плануецца ўнесці на разгляд парламентарыяў новую рэдакцыю закона аб грамадзянстве, змяненні ў закон аб сялянскай, фермерскай гаспадарках. Завяршаецца работа над законам аб валютным рэгуляванні і валютным кантролі. На стадыі падрыхтоўкі законапраекты аб газазабеспячэнні, гандлі, аб дзяржаўным рэгуляванні тарыфаў на электрычную і цеплавую энергію, забеспячэнні эканамічнай бяспекі Рэспублікі Беларусь.

Не застаецца без увагі сацыяльна-сфера. Ужо ўнесены на разгляд змяненні ў Жыллёвы кодэкс, рыхтуецца закон аб асновах пенсійнай сістэмы.

Акрамя таго, нельга не адзначыць яшчэ шэраг немалаважных праектаў: аб ваенным і надзвычайным становішчах, аб інфармацыйнай бяспецы, аб барацьбе з карупцыяй. Ва ўрадзе дапрацоўваецца законапраект аб ваеннай дактрыне Рэспублікі Беларусь.

Да канца 2001 года запланавана ўнесці на разгляд у парламент 66 законапраектаў.

БЕЛАРУСКАЙ ЧЫГУНЦЫ — 130 ГАДОЎ

Сёння гэта вядучая галіна эканомікі Беларусі. Яна забяспечвае 78 працэнтаў грузавага і 60 працэнтаў пасажырскіх перавозак у краіне. Тут працуе каля 120 000 чалавек. Агульная працягласць рээк складае 5 700 кіламетраў. Аб гэтым расказаў журналістам кіраўнік Беларускай чыгункі **Віктар РАХМАНЬКО**.

Пасля распаду Савецкага Саюза Беларусь апынулася ў цяжкім становішчы. З нуля прыйшлося ствараць уласную рамонтную базу. У кароткі тэрмін ў Баранавічах і Лідзе былі пабудаваны вагонарамонтныя заводы. Каля 95 працэнтаў абсталявання для іх вырабілі беларускія прадпрыемствы па найноўшых тэхналогіях. Зараз сумесна з Украінай узводзіцца завод па будаўніцтву вагонаў. Беларускія чыгуначнікі пачалі зарабляць грошы за мяжой за свае «ноу-хаў».

— Закачэньне на 2-й стар.

ІДЗЕ ЖНІВО

АЛІМПІЯДА-2002

Для селяніна звычайная справа: сплчатку вырасіць ураджай, а потым сабраць яго. І не будзе зважаць сапраўдны хлебароб на недаспаныя гадзіны, перажыванні ў чаканні сухога надвор'я, капрызы тэхнікі і многае іншае. Што з тых енкаў? Праца не чакае. Вось і шнуруюць з канца ў канец поля камбайны, схіляюць свае галовы каласы перад тымі, хто ўсё жыццё аддае святой справе — вырошчвае ХЛЕБ.

А для селяніна няма больш цудоўнага імгнення, калі пругкім ручаём пабяжыць у кузаў аўтамашыны цёплае, духмянае зерне. Дзеля гэтага варта жыць.

НА ЗДЫМКАХ: хлеб Палесся; гарачая пара на Віцебшчыне.

Тэкст і фота **Яўгена КАЗЮЛІ**.

ЯК РЫХТУЕМЯСЯ ДА СОЛТ-ЛЕЙК-СІЦІ?

Да пачатку XIX зімовых Алімпійскіх гульні ў амерыканскім горадзе Солт-Лейк-Сіці засталіся ўжо лічаныя месяцы. Ці падрыхтаваныя сёння нашы патэнцыяльныя алімпійцы да галоўных старту будучага года?

Аналіз выступленняў у лятаным зімовым сезоне ў алімпійскіх відах спорту сведчыць, што дасягнуты значны прагрэс у выніках. Але праблем таксама хапае.

64 спартсмены ў сямі відах спорту ўжо выканалі алімпійскія кваліфікацыйныя нарматывы па допуску да ўдзелу ў Алімпійскіх гульнях. (Для параўнання: у японскім Нагана Беларусь прадстаўлялі 68 спартсменаў у дзевяці відах спорту).

Відавочна, што галоўная задача па заваяванню алімпійскіх ліцэнзій практычна вырашана. Гэта дазваляе спартсменам восенню і зімой поўнацю сканцэнтравана на сур'ёзнай падрыхтоўцы да Алімпійскіх гульні.

І ўсё ж існуюць некаторыя «але». Спартсмены,

якія заваявалі права на паездку ў Солт-Лейк-Сіці, павінны (як і перад Алімпійскімі гульнямі ў Сіднеі), праісці так званы «дадатковы адбор». Гэта азначае неабходнасць улажыцца ў нарматывы і крытэрыі, устаноўленыя Нацыянальным алімпійскім камітэтам і Міністэрствам спорту і турызму Беларусі. На сённяшні дзень міжнародны ўзровень сваіх вынікаў пацвердзілі 50 з 68 спартсменаў. Варта адзначыць, што ўстаноўленыя патрабаванні, значна

— Закачэньне на 2-й стар.

ЗДАРЭННІ

СТЫХІЯ ВЫКЛІКАЛА ГІБЕЛЬ РЫБЫ У ВОЗЕРЫ

Ураган з градам у 2—3 сантыметры ў дыяметры стаў прычынай непрыемнага здарэння, што адбылося на Выганашчанскім возеры ў Івацэвіцкім раёне.

Моцны і даволі працяглы град падняў тут на паверхню донныя адкладанні глею і перамяшаў яго з вадой. Гэты глей трапіў у жабравыя пазухі рыбы, што і паслужыла прычынай яе мору. Усяго на працягу двух дзён тут загінула каля 4 тон азёрнай рыбы. Цяпер на месцы здарэння працуе 7 звенняў рыбакоў і егераў. Яны вылоўліваюць ляшчоў, карасёў, шчупакоў, плотак, што ўсплылі на паверхню, і вывоззяць у месцы кармлення дзікоў.

Іван КУКСА, БЕЛТА.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

Спасаўскія святы ў беларускім народным календары складаюцца з трох частак: 14 жніўня — Першы, або Мядовы Спас, Макавей; 19 жніўня — Другі Спас, які называюць Вялікім, Сярэднім, Яблычным; 29 жніўня — Трэці, або Малы, Хлебны, Арзахавы.

Характар земляробчай працы зводзіўся да завяршэння ўборкі, а ў садах даспявалі яблыкі, грушы, співы: «Спасаўка — ласайка», «Спас — усім добры час». Работы хапала. Трэба было назапасіць агародніну, садавіну на ўвесь год.

У язычніцкай рэлігіі —

СПАС

Спас — бажавства, якое ўвасобіла ў сабе Дух ураджая.

У валачобных песнях Спас — памочнік хлеббароба: «Святы Спас — старэнькі дзядок / На восень садзіў жыта малаціў», «Святы Спас, спасі нас. Спасі нашу душачку».

У іншых матывах абрадавых песень: «Святы Спас жыта пасвяцаець», «Яблыкі свенціць».

Пазней хрысціянства зрабіла свой уплыў на Спа-

саўскія святы. З 14 па 27 жніўня быў уведзены пост, які ў народзе называюць Спасаўскім, або Спажынным постам.

На Першы Спас асвятляюць мак, жанчыны пякуць з новага зерня праснакі, варэнікі, палюшкі, пірагі з макаў. У беларусаў маку надавалася ахоўнае значэнне ад ведзьмакоў, таму асвятчаны мак захоўвалі, як святую ваду. Любімым ласункам як дзяцей, так і дарослых з'яўляецца

— Закачэньне на 7-й стар.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

ФОТАХРОНІКА БелТА

Разам з буравымі вышкамі качуюць па беларускім Палессі Аляксандр Бірукоў і яго хлопцы — адна з лепшых брыгад вышкмантанга ўпраўлення вытворчага аб'яднання "Беларуснафта". Ад свідравіны, якая ўжо дае нафту, яны перавозяць усё буравое абсталяванне на новую пляцоўку, дзе "чорнае золата" яшчэ плануецца здабыць. І зноў манціруюць

вышку, ды так, каб у буравікоў, якім трэба будзе адшукваць тут нафтачныя слои, не з'явілася нараканняў на іх працу. Зроблена надзейна і ў тэрмін — толькі так прывыклі працаваць вышкмантанжнікі.

НА ЗДЫМКУ: Аляксандр БІРУКОЎ (у цэнтры) і члены яго брыгады Павел РУДКОЎСКІ і Васіль АЎСЯНІКАЎ.

Укалгасе "Малеч" Бярозаўскага раёна Брэсцкай вобласці піва з уласнага хмелю вырабляюць ужо добры дзесятак гадоў. Тут ёсць і ўласны хмельнік — сушанага хмелю хапае і сабе, і для продажу іншым заводам.

Падабаецца малечкае піва не толькі жыхарам з

Бярозы і Пружан, але і ўсім навакольных вёсак.

НА ЗДЫМКУ: на плантацыі хмелю аграром-хмельявод Валянціна БАРУШКА, і яе сын Аляксандр, які пасля заканчэння Гомельскага кваліфікацыйнага інстытута напрасіў размеркаванне ў родную гаспадарку.

Гомель. Чыгуначны вакзал.

КАЛЯНДАР: ЖНІВЕНЬ-2001

15 жніўня 1891 года ў вёсцы Азерышча Рэчыцкага раёна нарадзілася Таццяна ЛАПАЦІНА (1891—1980), дзеяч самадзейнага мастацтва, кампазітар-аматар. На аснове сямейнага гурта Лапаціна арганізавала ў 1936—54 гадах узначаліна Азеры-

шчанскі народны хор, вядомы ў Беларусі і за яе межамі як адзін з лепшых беларускіх самадзейных калектываў. У 1949 годзе атрымала ганаровае званне "Заслужаны дзеяч мастацтваў".

— Заканчэнне на 3-й стар. —

МЕРКАВАННЕ

Днямі за "круглым сталом" Грамадскага прэс-цэнтра намеснік міністра эканомікі краіны Валерый ДРОЗД расказаў журналістам аб ходзе рэалізацыі праграм жыллёвага будаўніцтва ў 2001 годзе.

Праграма жыллёвага будаўніцтва на 2001 год была зацверджана Саветам Міністраў 18 снежня мінулага года. Згодна з адпаведнай пастановай, на Беларусі ў першым паўгоддзі бягучага года меркавалася ўвесці ў эксплуатацыю 40 працэнтаў гадавога аб'ёму агульнай плошчы жылых дамоў, што складала б каля 1 200 тысяч квадратных метраў.

Структуры, якія задзейнічаны ў будаўніцтве жылля, з пастаўленымі перад імі задачамі справіліся. Больш таго, акрэсленыя параметры былі перавыкананы. Так, за кошт усіх крыніц фінанса-

У МІНСКУ БУДУЮЦЬ ХУТЧЭЙ

вання ўведзена ў эксплуатацыю 1399 тысяч квадратных метраў жылля, альбо 47 працэнтаў гадавога задання. У сельскай мясцовасці пабудавана 441 тысяча (49 працэнтаў).

Па словах намесніка міністра, пасляхова будавалі ўсе рэгіёны краіны. Самымі высокімі тэмпамі, зразумела ж, вызначалася сталіца — 53 працэнты гадавога задання. Да прыкладу, у Гродзенскай і Брэсцкай абласцях гэтыя лічбы склалі 50 і 49 працэнтаў адпаведна.

Цікава, што нашы суайчыннікі часцей будуць кватэры за ўласныя сродкі, чым за дзяржаўныя. Вось лічбы: за кошт сродкаў дзяржбюджэту ўведзена ў эксплуатацыю 3 працэнты жылых дамоў, мясцовых бюджэтаў —

6,4 працэнта, а за грошы насельніцтва — 71,5 працэнта!

Такія высокія "жыллёвыя" тэмпы добра паспрыялі вырашэнню праблемы незавершанага будаўніцтва. З пачатку бягучага года яго аб'ём паменшыўся на 345 тысяч квадратных метраў. Што ж тычыцца асвоеных грошай, сума ў першым паўгоддзі "набегла" значная — 333 мільярды рублёў!

Між іншым, павелічэнне кошту квадратнага метра не адбудзецца. Кіраўніцтва краіны думае нават яго паменшыць, аб чым і вялася размова. Зараз жа кожны метр (не лічачы індывідуальных забудовшчыкаў) абыходзіцца беларусу, у цэлым па краіне, у 257 тысяч рублёў...

Алесь МЯСНІКОЎ

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

— Пачатак на 1-й стар. —

Немалаважным лічаць на чыгуначцы развіццё сацыяльнай сферы. Тут існуюць уласныя бальніцы, санаторыі, дзіцячыя сады. Аказваецца дапамога сямі калгасам, якія па сабекошту адпускаюць сельскагаспадарчую прадукцыю сваім шэфам. Сёння чыгуначнікі стабільна працуюць на 150 прадпрыемствах галіны, выконваюць усе планавыя паказчыкі і як вынік своєчасова маюць добрую зарплату.

АЗДАРАЎЛЕННЕ ЧАРНОБЫЛЬЦАЎ

У адпаведнасці з Законам Рэспублікі Беларусь "Аб сацыяльнай абароне насельніцтва, пацярпелага ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС" каля 500 000 беларускіх грамадзян, у тым ліку каля 400 000 дзяцей, маюць права на бясплатнае санаторна-курортнае лячэнне ці аздараўленне. За першае паўгоддзе аздараўлена больш за 120 000 дзяцей і падлеткаў, з іх больш за 10 000 у цэнтрах Дзяржкамчарнобыля.

Як адзначыў кіраўнік аддзела гэтага ведамства Іван КОВАЛЬ, у Беларусі дзяцей, якія пацярпелі ад наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай АЭС, прымаюць 7 дзіцячых санаторыяў, 2 спецыяльныя аддзяленні ў санаторна-курортных установах, 6 дзіцячых

рэабілітацыйна-аздараўленчых цэнтраў і 3 дзіцячыя санаторна-курортныя комплексы. На працягу года ў дзіцячыя здраўніцы можа быць накіравана каля 62 000 чалавек. Каля 42 000 чалавек маюць магчымасць адпачыць за мяжой.

Дзеці, якія па нейкіх прычынах не здолелі выехаць на адпачынак, па закону атрымліваюць грашовую кампенсацыю. 54 000 рублёў — тыя, хто мае патрэбу ў лячэнні, 38 000 — тыя, каму патрэбна простае аздараўленне.

Дзяржкамчарнобыль стварыў і развівае сетку дзіцячых рэабілітацыйна-аздараўленчых цэнтраў, якія зараз існуюць ва ўсіх абласцях краіны. Агульная колькасць месцаў у шасці цэнтрах — 1 440.

ПАСЕ РЭКАМЕНДУЕ

На прэс-канферэнцыі вынікі трохдзённага знаходжання ў Беларусі дэлегацыі Парламентскай Асамблеі Савета Еўропы паведаміў яе кіраўнік, старшыня Камісіі ПАСЕ па палітычных пытаннях Тэры Дэвіс.

Галоўным можна лічыць тое, што дэлегацыя будзе рэкамендаваць Асамблеі накіраваць сваіх назіральнікаў на прэзідэнцыя выбары ў нашу краіну.

Максім НЯВІНСКІ.

АЛІМПІЯДА-2002

ЯК РЫХТУЕМСЯ ДА СОЛТ-ЛЕЙК-СІЦІ?

— Пачатак на 1-й стар. —

вышэйшыя за алімпійскія. Яны, а таксама комплексны падыход да кантролю за ходам вучэбна-трэнеровачнага працэсу кожнага спартсмена, безумоўна, адыгралі станоўчую ролю. Такім чынам, падстава для стрыманага аптымізму ў нас ёсць.

Аднак спорт гэта спорт. І прагнозы тут — занятак няўдзячны. Гэтую аксіому поўнасю пацярджанае выступленне ў сезоне нацыянальнай зборнай па каею. Спачатку каманда пацвердзіла свой высокі суветны рэйтынг, атрымаўшы 9-е месца на чэмпіянаце свету ў Маскве. Беларусы пасляхова выступілі і на перадалімпійскім адборачным турніры ў Нарвегіі, дзе заваявалі права на ўдзел у Алімпійскіх гульнях. А затым была няўдача ў Германіі і "вылет" у першы дывізіён суветнага першынства. Хоць гульня хакеістаў была далёкай ад дасканаласці і патрабаванняў бальшчыкаў, многія спецыялісты сыходзяцца ў

меркаванні, што "адпраўка" зборнай Беларусі на апошніе месца ў падгрупе — справа не выпадковая. Што б там ні казалі, нічыйнае ачко, якое чэмпіёны свету і Алімпійскіх гульняў згубілі ў матчы з гаспадарамі пляцоўкі, гэта ў большай ступені — заслуга чэхаў, а не нямецкай каманды, якую мы нядаўна абыгралі ў Нагана з лікам 8:2. Ды і Швейцарыі да гэтага часу ніколі не праігравалі...

Тым не менш, беларусы чакаюць ад сваіх хакеістаў маленькага подзвігу ў Солт-Лейк-Сіці. Хлопцам на каньках і ў шлемах прыйдзецца вельмі пастарацца, нават калі арбітры будуць спрыяць сапернікам.

Згуляць неабходна прыстойна і прыгожа...

Прызавыя месцы мы чакаем, у першую чаргу, ад фрыстайлістаў. Параўноўваючы вынікі зімовых сезонаў 1999/2000 і 2000/2001 гадоў, можна зрабіць выснову: "п'яніні, здольныя да папэту" нарошчваюць тэмпы падрыхтоўкі і значна паляпшаюць свае спартыўныя паказ-

чыкі. Так, калі ў сезоне 1999/2000 беларускія фрыстайлісты Дзмітрый Дашчынскі і Ала Цупер занялі ў агульным заліку Кубка свету 5-е і 4-е месцы адпаведна, то ў сезоне 2000/2001 — 3-е і 2-е адпаведна. А на чэмпіянаце свету ў Канадзе Аляксей Грышын і Дзмітрый Дашчынскі заваявалі 1-е і 2-е месцы.

Здолеюць таксама пасляхова выступіць фрыстайлісты на Алімпійскіх гульнях — можам разлічваць на медалі.

Спадзяюцца беларускія бальшчыкі і на традыцыйна шчаслівы вынік у нашым каронным відзе — біятлоне. Вынікі сезона сведчаць аб гатоўнасці вядучых спартсменаў змагацца за самыя высокія месцы на Алімпійскім п'едэстале гонару. У сезоне 2000/2001 у эстафеце 4 на 7,5 кіламетра наша каманда стала сярэбраным прызерам, а Вадзім Сашурын заваяваў сярэбраны медаль у індывідуальнай гонцы на 20 кіламетраў. Аднак біятлон адначасова цудоўны і небяспечны менавіта сваёй непрадказальнасцю. Даюно

КОРАТКА

МАТОРЫ ДЛЯ "ЗІЛА"

УНІТАРНАЕ ПРАДПРЫЕМСТВА "МІНСКІ МАТОРНЫ ЗАВОД" У БЯГУЧЫМ ГОДЗЕ ПЛАНУЕ ПАСТАВІЦЬ АМТ "ЗІЛ" (МАСКВА) 24 ТЫСЯЧЫ РУХАВІКОЎ.

Па словах спецыялістаў завода, "ЗІЛ" па аб'ёмах закупак з'яўляецца другім спажывцом прадукцыі прадпрыемства пасля Мінскага трактарнага завода. У гэтым годзе ў Маскву плануецца пастаўляць у асноўным дызельныя рухавікі.

Вялікія партыі рухавікоў Мінскага моторнага завода ў бягучым годзе плануецца паставіць таксама ААТ "Паўлаўскі аўтобусны завод", ААТ "Цвярскі экскаватарны завод", ААТ "Лікінскі аўтобусны завод", ААТ "Валгарградскі трактарны завод" і АТ "Расагра-забеспячэнне".

Мінскі моторны завод вырабляе 87 мадыфікацый чатырохцыліндравых рухавікоў магутнасцю ад 60 да 150 конскіх сіл, 21 мадыфікацыю шасціцыліндравых рухавікоў магутнасцю ад 130 конскіх сіл. Частина з іх сертыфікавана па стандартах "Еўра-1" і "Еўра-2". Колькасць працуючых складае каля 10 тысяч чалавек.

Алена РУДЗЬ.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

МАСТАЦКІ МУЗЕЙ ЗНАЙШОЎ СПОНСАРА

20 ліпеня Нацыянальны мастацкі музей Беларусі і British American Tobacco Trading Company падпісалі двухбаковае пагадненне аб супрацоўніцтве.

Зносіны будуць доўжыцца як мінімум пяць год. Мэты ж у тыпнёвай кампаніі самыя высякародныя: дапамога музею ў арганізацыі выстаў, музычных вечароў, міжнародных навуковых канферэнцый, выданні даведніка паштоўкаў з рэпрадукцыямі работ вядомых беларускіх мастакоў. Патрэбна музею і камп'ютэрная сістэма, таму British American Tobacco Trading Company мае намер садзейнічаць і ў набыцці адпаведнага абсталявання, а таксама рэстаўрацыйных расходных матэрыялаў.

Пачатак супрацоўніцтва ўжо пакладзены: з 20 ліпеня па 31 жніўня мінчане і госці сталіцы маюць магчымасць наведаць выставу «Сучасная беларуская графіка. Новая набытка Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь». А з верасня гэтага года дзейнасць музея набудзе яшчэ адзін накірунак: тут абудзецца цыкл вечароў для аматараў класічнай музыкі. Завершыцца ж 2001 год Каляднай выставай, у якой уласобіцца адзіства двух пачаткаў — мастацкага і музычнага.

У наступным годзе British American Tobacco Trading Company і Нацыянальны мастацкі музей Беларусі мяркуюць правесці сапраўды ўнікальную акцыю — упершыню на Беларусі наладзіць выставу работ рускіх мастакоў XVIII—XIX стагоддзяў з калекцыі Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі Расійскай Федэрацыі...

вядома, што перамагае той, хто добра падрыхтаваны: фізічна і псіхалагічна...

Упершыню ў гісторыі беларускага спорту дасягнулі значных поспехаў лыжнікі. Вынікі з'явіліся дзякуючы працы трэнераў па падрыхтоўцы да галоўных спаборніцтваў планеты. Асабліва ўзрадавала фанамальнае дасягненне **Сяргея Далідовіча**, які змог стаць пераможцай фіналу Кубка свету ў гонцы на 60 кіламетраў. На чэмпіянаце свету ў Лахці 11-м на алімпійскай дыстанцыі — 50 кіламетраў быў **Аляксандр Саннікаў**, а **Мікалай Семянкі** ўвайшоў у дваццатку лепшых на чэмпіянаце свету на дыстанцыі 30 кіламетраў.

Гэтыя дасягненні — вынік таго, што на працягу двух зімовых сезонаў было прыкладзена шмат намаганняў па ажыццяўленні «Праграмы падрыхтоўкі беларускіх спартсменаў да XIX зімовых Алімпійскіх гульняў у Солт-Лейк-Сіці». Бятлон, фрыстайл, лыжныя гонкі і хакей на працягу гэтага часу мелі першачарговае фінансаванне забеспячэнне, што дазволіла правесці падрыхтоўку да міжнародных спаборніцтваў.

На жаць, у астатніх відах алімпійскай праграмы нам, як кажуць, «лавіць» няма чаго.

Нагледзячы на выкананне алімпійскіх кваліфікацыйных нарматываў у **лыжным дваябор'ці скачках на лыжах з трампліна**, спартыўныя вынікі С. Захаранкі, К. Капіноўскага, А. Дзядзюлі, Д. Афанасенкі з'яўляюцца нізкімі.

Аналагічна выступілі **фігурысты** Юлія Салдатава (20-е месца на чэмпіянаце свету) і Сяргей Давыдаў (29-е месца). Апошняму яшчэ прыйдзецца змагацца ў кастрычніку гэтага года на кваліфікацыйных спаборніцтвах у Харватыі за алімпійскую ліцэнзію.

У сезоне 2001/2002 належыць атрымаць таксама допуск да Гульняў у **канькабежным спорце і шорт-трэку**, хоць тут шансы на добрыя месцы ў нас амаль адсутнічаюць.

Якія высновы можна зрабіць са сказанага? Каб надзеі на заваяванне медалёў спраўдзіліся, неабходна дастатковае фінансаванне ўдзелу беларусаў у міжнародных пераалімпійскіх спаборніцтвах і матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне нацыянальных алімпійскіх каманд. Пакуль стварэнне цэнтра алімпійскай падрыхтоўкі на базе комплексу «Раўбічы», павышэнне

КАЛЯНДАР: ЖНІВЕНЬ-2001

— Пачатак на 2-й стар. —

15 жніўня спаўняецца 170 год з дня нараджэння Вінцэся **КАРАТЫНСКАГА** (нарадзіўся ў вёсцы Селішча Карэліцкага раёна, памёр у 1891), беларускага і польскага паэта, журналіста.

Працаваў хатнім настаўнікам каля Любчы (Навагрудскі раён), з 1850 года сакратаром У. Сыракомлі. Друкаваўся з 1856 года. Быў супрацоўнікам віленскіх выданняў — часопіса «Віленскі зборнік» і газеты «Віленскі вестник». В 1862-м падарожнічаў па Беларусі з М. Лясковым. З 1866-га жыў і працаваў у Варшаве, пісаў артыкулы, тэматычна і праблематычна звязаныя з Беларуссю. Шмат матэрыялаў пра беларускія гарады напісаў у энцыклапедыю Аргельбранта. З беларускай спадчыны зберагліся вершы «Уставайма, братцы, да дзела, да дзела», «Далі бога, Арцім...» (прысвечаны А. Вяртыгу-Дарэўскаму), элегія «Туга па чужой старане». Магчыма, быў аўтарам «Гутаркі старога дзеда» і «Гутаркі двух суседаў».

21 жніўня 1911 года паводле рашэння балотнай камісіі **Мінскага губернскага земства** была заснавана першая навуковая ўстанова па культуры балот у Расіі і Беларусі — **Мінская балотная даследная станцыя** (з 1930 года **Усесаюзнаы НДІ балотнай гаспадаркі**). Першым дырэктарам стаў **А. Флёраў**.

Станцыя праводзіла навуковыя даследаванні ў галіне земляробства, раслінаводства, лугаводства, меліярацыі, глебазнаўства, геабатанікі, аграхіміі і аграгэнікі. Мела даследчую гаспадарку (7,5 дзесяціны балотнай глебы каля прыпынку Лахва Палескай чыгункі). У 1912—17 гадах выдавала часопіс «Балотаведение» (з 1915-га выходзіў у Маскве). У 1913 г. пераўтворана ў раённую. У зону яе дзейнасці ўваходзілі Мінская, Валынская, Гродзенская, Чарнігаўская і Магілёўская губерні. У 1930 г. на базе станцыі і аддзела асушэння і культуры балот Беларускага дзяржаўнага інстытута сельскай і лясной гаспадаркі арганізаваны **Усесаюзнаы НДІ балотнай гаспадаркі**.

Ларыса **МІХАЛЬЧУК**.

ДЫПКУР'ЕР

**СУСТРЭЧА НАМЕСНІКА
МІНІСТРА ЗАМЕЖНЫХ
СПРАЎ БЕЛАРУСІ АЛЯКСАНДРА
МІХНЕВІЧА
З ПРАДСТАЎНІКОМ ГАЗЕТЫ
“ФАЙНЭНШЛ ТАЙМС”**

Намеснік міністра замежных спраў **Аляксандр Міхневіч** сустрэўся з прадстаўніком газеты «Файнэншл Таймс» **Патрыкам Вардам**. П. Вард прапанаваў Беларусі ўдзельнічаць у размяшчэнні на старонках плануемага да выдання ў верасні 2001 года часопіса «Прамыя замежныя інвестыцыі» інфармацыі пра інвестыцыйнае заканадаўства, клімат, патрэбы ў прамых інвестыцыях, вопыт рэалізацыі інвестыцыйных праектаў у Беларусі з мэтай далейшага распаўсюджвання інфармацыі сярод патэнцыйных інвестараў.

У ходзе сустрэчы А. Міхневіч выказаў зацікаўленасць у супрацоўніцтве з новым выданнем.

ДАВЕДКА. Рашэнне газеты «Файнэншл Таймс» стварыць часопіс «Прамыя замежныя інвестыцыі» было прадывітана неабходнасцю ў інфармацыі аб прамых інвестыцыях як з боку інвестараў, так і атрымальнікаў гэтых інвестыцый. Запланаваны наклад часопіса на першы год выпуску складае 15 тысяч экзэмпляраў. Першы нумар выйдзе ў верасні 2001 года і будзе прысвечаны інвестыцыйным патрэбнасцям чатырох краін з Афрыкі, Еўропы, Амерыкі і Азіі. Часопіс плануе асвятляць інвестыцыйныя прапановы і праекты, заканадаўства і стан інвестыцыйнага клімату і інш.

**МЫТНЫ ЗНАК
“ЛЮДВІНАВА”**

У Даўгаўпілсе адбылася міждзяржаўная прыёмка змешанымі дэмаркацыйнымі

камісіямі мытнага знака «Людвінава» ў пункце стыку дзяржаўных межаў Рэспублікі Беларусь, Латвійскай Рэспублікі і Літоўскай Рэспублікі.

У ходзе гэтага мерапрыемства падпісаны адпаведныя выніковыя дакументы: Пратакол мытнага знака «Людвінава», Дэмаркацыйная карта стыку дзяржаўных межаў, Заключны пратакол і адбылося іх замацаванне сургучнымі пячаткамі міністэрстваў замежных спраў Беларусі, Латвіі і Літвы. У сустрэчы прынялі ўдзел кіраўнікі мытных ведамстваў, адказныя супрацоўнікі міністэрстваў замежных спраў на ўзроўні паслоў па асобых даручэннях і кіраўнікоў аддзелаў двухбаковых адносін, кіраўнікі органаў мясцовага самакіравання, прадстаўнікі цэнтральных і мясцовых органаў абароны дзяржаўнай мяжы Беларусі, Латвіі і Літвы.

**ЗМЭНЫ ў ПАРАДКУ ўЕЗДУ
ў СЛУЖБОВЫХ МЭТАХ
ГРАМАДЗЯН БЕЛАРУСІ
НА ТЭРЫТОРЫЮ Польшчы**

Пачынаючы з 1 ліпеня аднакі «АВ-службовая», якія прастаўляюць органы пашпартна-візавыя службы МУС Беларусі, сапраўдныя толькі для аднаразовага ўезду на тэрыторыю Польшчы.

Грамадзяне Беларусі маюць магчымасць звяртацца па афармленне шматразовых уязных віз у консульскія ўстановы Рэспублікі Польшча ў Мінску, Брэсце і Гродне.

МЗС Беларусі нагадвае, што ў адпаведнасці з дзеючымі пагадненнямі паміж Беларуссю і Польшчай за грамадзянамі дзвюх краін захоўваецца права ўзаемных пазездкаў у Беларусь і ў Польшчу, у тым ліку на падставе турыстычнага ваўчара, гасцявога запрашэння, пячаткі «АВ-службовая» і на падставе візы.

Прэс-служба МЗС.

ВЕРНІСАЖ ДЛЯ ДЫПЛАМАТАЎ

У Міністэрстве замежных спраў краіны журналісты мелі магчымасць прысутнічаць на адкрыцці выставы жывапісу народнага мастака СССР і БССР **Міхаіла САВІЦКАГА**.

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны (**Міхаіл Андрэвіч** нарадзіўся 18 лютага 1922 года), мастак на пачатку сваёй творчай дзейнасці поўнацю акунуўся ў такую бліzkую беларусам тэму, як асвятленне гераічнай барацьбы нашага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. «Партызаны», «Віцебскія вароты», «Клятва», «Камсамольцы», «Бежанцы» — гэтыя і шэраг іншых палотнаў — яскравы прыклад таго, колькі душэўнай цеплыні і болю ўклаў мастак у свае творы, што апавядаюць пра разнастайнасці партызанскага жыцця. Асобнае месца ў творчасці Савіцкага займае вобраз «партызанскай мадонны»...

З гадамі, калі чалавек (а тым больш творца!) набывае жыццёвы вопыт, прыходзіць і больш патаемная ў палотнах мудрасць. Калі ж сталася ў жыцці і творчасці супадае з Часам, робяцца новыя адкрыцці. Для **Міхаіла Андрэвіча**, трэба думаць, такім пераломным этапам стаў пачатак 90-х гадоў мінулага стагоддзя...

«Філасофы», «Ф. Дастаеўскі», «Н. М. і А. С. Пушкіны», «У. Высоцкі», «XX стагоддзе» — такія высокія наз-

вы набылі творы апошняга дзесяцігоддзя. Да прыкладу, на карціне «XX стагоддзе» адразу кідаецца ў вочы чалавек на першым плане — з доўгімі валасамі, з сумным, але спакойным тварам, вельмі падобны на Ісуса Хрыста. На яго запяцях — наручнікі, пад абедзве рукі трымаюць людзі ў касках, а на другім плане — натоўп, жорсткі, беспачуццёвы. Са слоў **Міхаіла Андрэвіча**, гэтым палатном ён нібы сцвярджае, што чалавецтва за апошнія 2000 гадоў не паразумела і высокія ісціны Збавіцеля не дайшлі да сэрцаў большасці зямлян.

Тое, што ўсе мы на свеце госці, вельмі добра, з болей у сэрцы, адчуваў наш славуты зямляк **Ф. Дастаеўскі**. Таму **М. Савіцкі** не мог не напісаць ягоны партрэт — на фоне чорнага неба, якое нібыта вось-вось абрушыцца на зямлю. На палатне **Фёдар Міхаіл** лавіць стаць у полі, сумна і трагічна ўглядаючыся ў нейкае бяздонне...

Але лепей самому пабачыць творы **Міхаіла Савіцкага**, бо пісаць пра ўражання ад іх прагляду складана. Тым больш, што такая філасофская тэма, як «быццё і нейбыццё», аформлена творцам пераважна чорным колерам, нездарма набыла сярод мастакоў назву «суравага рэалізму».

Алесь **ЛІПЕНЬ**.

Пётр РАБУХІН,

прэс-сакратар Нацыянальнага алімпійскага камітэта.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

Першае ўражанне, якое пакідае чацвёртая калонія — гэта не месца зняволення, а хутчэй сельская бальніца. Адсутнічае звыклы для гаўптвахт, месцаў часовага затрымання і сізо непрыемны пах, у жылых памяшканнях, клубе, сталовай і ў двары чысціня, дзе толькі магчыма, растуць кветкі. Няма калючага дроту, жорсткіх забаронных надпісаў.

На вокнах замест кратаў фіранкі і пакаёвыя кветкі, у некаторых пакоях стаяць тэлевізары. Акрамя палат на кожным паверсе некалькі бытавых памяшканняў. На калідоры групамі стаяць жанчыны ў квяцістых халатах. На лонках чыстая бялізна.

На тварах жанчын не бачна агрэсіўнасці і азлобленасці, некаторыя нават усміхаюцца новым людзям. Аднак высокі дрот вакол кожнага будынка нагадвае, што гэта ўсё-такі турма, а не медыцынская ўстанова. Адміністрацыя дазваляе паглядзець усё, што жадаюць гошці, ахвотна паказвае гаспадарку, можна размаўляць са зняволенымі. Але пры гэтым нас некалькі раз папярэдзілі, што і адносна асуджаных захоўваюцца правы чалавека, і фатаграфаванне іх ці размаўляць з імі дазваляецца толькі ў тым выпадку, калі яны самі дадуць на гэта згоду.

Праз некаторы час даведзіцца пераканацца, што ўмовы ў зоне ўсё ж далёка не санаторныя: у адным пакоі жыве па 44 чалавекі, паміж двуххрустымі сталёвымі ложкамі застаюцца толькі вузкія праходы, побач з кожнай пабудовай зусім невялічкія дварыкі. Тым не менш, пагрозы распаўсюджвання з-за гэтага туберкулёзу ці венерычных захворванняў не існуе, бо ўсе хворыя сабраны ў асобныя атрады і ізаляваны ад іншых. І непаўналетнія ўтрымліваюцца так, каб не кантактаваць з іншымі. Харчаванне якаснае, адпавядае нормам па каларыйнасці, уключае мяса, рыбу і свежую гародніну, але, вядома, таксама далёка не санаторнае.

Калі прыглядаешся ўважліва, бачыш на тварах большасці зняволеных сляды ранейшага злоўжывання алкаголем, многія жанчыны кураць, толькі адзінкі сярод соцень трымаюць у руках кніжкі. На тварах, руках і нагах (на дварэ каля +30) бачны

Пад уплывам баевікоў і іншых мастацкіх і дакументальных фільмаў у людзей складаецца ўяўленне аб жахлівых умовах утрымання зняволеных. Часам у расійскай і беларускай прэсе з'яўляюцца артыкулы аб тым, што месцы зняволення хутчэй спрыяюць не выпраўленню асуджаных, а распаўсюджванню арганізаванай злачыннасці, туберкулёзу і венерычных хвароб. Самыя неверагодныя чуткі ходзяць і пра персаналя, які ахоўвае і выхоўвае зняволеных.

Асобую трывогу могуць выклікаць умовы ўтрымання ў калоніях жанчын — няўжо нават у адносінах да іх грамадства з'яўляецца калектыўным катом?

Што ж на самай справе ўбачылі ўдзельнікі акцыі "Супроць зла і гвалту", якая праводзілася ў дзвюх жаночых зонах, што месціцца ў Гомелі і Рэчыцкім раёне? Падчас акцыі прадстаўнікі творчай інтэлігенцыі з Мінска сустрэліся з асуджанымі жанчынамі, што ўтрымліваюцца ва УЖ 15/4 і УЖ 15/24.

ЖАНЧЫНЫ ЗА БЕТОННАЙ АГАРОДЖАЙ

шрамы ад колатых і рэзаных ран. Але хто ведае, колькі такіх шрамаў носяць гэтыя жанчыны на сэрцы і ў душы.

Аховы не бачна (яна за бетоннай агароджай), нешматлікія прадстаўнікі адміністрацыі, што знаходзяцца непасрэдна ў зоне, зброю не носяць і, як падаецца, не адчуваюць пагрозы з боку зняволеных. Большасць начальнікаў атрадаў, начальнікаў аддзяленняў, псіхологаў і выхавальнікаў маюць вышэйшую ці сярэдняю спецыяльную адукацыю. Гэтыя людзі практычна не адрозніваюцца ад супрацоўнікаў якой-небудзь звычайнай установы. Як і ў іншых месцах, размова, галоўным чынам, пра работу.

Начальнікі аддзяленняў гавораць пра вялікую скучанасць зняволеных, не забяспечаную поўнасцю патрэбу ў выхавальніках, начальніках атрадаў і псіхологах, забяспечанасць работай асуджаных толькі на 50 працэнтаў.

З размоў мы даведваемся і пра мінулае зняволеных, і пра праблемы калоніі. Гадоў дзесяць таму былі забаронены і фіранкі, і пакаёвыя кветкі на вокнах, адміністрацыя была вымушана змагацца з натуральным імкненнем жанчын зрабіць вакол сябе нейкую ўтульнасць. Перабудова і дэмакратызацыя прынеслі пэўныя змены і ў закрытыя ўстановы. У турмах гэтыя працэсы працякалі павольным шляхам і давалі яўнае паляпшэнне дысцыпліны і псіхалагічнага клімату. Таму крокі ў адпаведным накірунку працягваюцца і далей.

Найбольш яскравы прыклад — новая калонія УЖ 15/24 у Рэчыцкім раёне. Яна месціцца на тэрыторыі былой ракетнай базы сярод маляўнічых палескіх лясоў. У адным пакоі тут не 44, а 20 чалавек, маюцца досыць прасторныя двары, дзе можна нават загараць у добрае надвор'е, і вялікая падсобная гаспадарка. Асуджанія маюць магчымасць самастойна рыхтаваць сабе ежу, як і ў звычайных інтэрнатах, а ў сталавай самастойна фарміраваць абед з пакуль што невялікага на-

бору страў. Больш таго, тут жанчынам дазваляецца рабіць макіяж і насяць звычайную вопратку. Бытавыя ўмовы падаюцца нават лепшымі, чым у салдацкіх казармах. Асобныя зняволеныя, якім няма куды ісці на свабодзе, заяўляюць, што не жадаюць пакідаць зону. Праўда, трэба дадаць, што неафіцыйна рэчыцкая зона лічыцца адной з самых добраўпарадкаваных і дэмакратычных не толькі ў Беларусі, але, магчыма, і на ўсёй тэрыторыі СНД.

Хто ж знаходзіцца ў гэтай калоніі?

Ёсць асуджанія, нягодныя з прысудам, яны падаюць апеляцыі, але часцей за ўсё матэрыялы следства не пакідаюць ніякіх сумненняў: віна цяжкая і даказана: забойствы, нанясенне цяжкіх цялесных пашкоджанняў, распаўсюджванне наркатыкаў, прыцягненне да прастытуты непэўналетніх, махлярства, разбойныя напады, кватэрныя і кішэнныя крадзяжы, эканамічныя злачынствы ў асабліва буйных памерах. Прычым, ахвярамі часцей за ўсё бываюць сябры і бліжэйшыя сваякі.

Што ж штурхае жанчын на такія ненатуральныя ўчынкі? Часцей за ўсё — добра вядомыя грамадскія хваробы, а часам невыносныя ўмовы жыцця. Большасць злачынстваў стала вынікам альбо злоўжывання алкаголем, альбо здзекаў з боку бліжэйшых сваякоў.

Сённяшняя судовая практыка на Беларусі стала больш гуманнай да жанчын. Тым не менш, на думку прадстаўнікоў адміністрацыі, некаторыя законы трэба пераглядаць і за дробныя крадзяжы ў сельскай мясцовасці прызначаць меншае пакаранне.

Дык ці трэба ствараць усё лепшыя ўмовы жыцця для тых, хто зрабіў вельмі цяжкія злачынствы? "Трэба, — упэўнена адказвае начальнік калоніі, палкоўнік Федар Кашэвіч. — Вопыт паказвае, што чым лепшыя ўмовы ўтрымання, тым лепшыя дысцыпліна і маральны клімат".

Яўген ЦЕРАХАЎ.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

НАТХНЕННЕ

ВЫШЫВАНАЯ ПРЫГАЖОСЦЬ

Сустрэчы з мастачкай Наталляй Парахневіч заўсёды выклікаюць у мяне адчуванне душэўнай цеплыні. Яно ідзе ад яе жаноцкасці, мяккасці ўсмешкі, нетаропкасці рухаў. І яе творчасць адпавядае гэтаму настрою. Бо выбрала Наталля напрамак, які можа асіліць, мусіць, толькі жанчына. Усе яе працы — вышыўкі. Яны зроблены з надзвычайным густам і вытанчанасцю: вялікай колькасцю адценняў нітак "выпісваюцца" тонавія і каляровыя пераходы, не заўсёды даступныя нават жывапісцам. Гэта невера-

годна цяжкая праца: на стварэнне некаторых работ ідзе да паўгода і больш.

Наталля Парахневіч пасля заканчэння мастацка-графічнага факультэта Віцебскага педагагічнага інстытута прыехала разам з мужам Міхасём у невялікую вёску Урбаны, што на самай мяжы Браслаўшчыны з Латвіяй. Тут яны выкладаюць у мясцовай школе. Як сябра браслаўскага клуба "Ля возера", Наталля ўдзельнічае ў шматлікіх выставах і працягвае здзіўляць усіх сваім майстэрствам.

НА ЗДЫМКУ: Наталля ПАРАХНЕВІЧ і адна з яе прац.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ЖЫЦЦЁВЫЯ СЮЖЭТЫ

НЯХАЙ АДБУДЗЕЦЦА ЦУД

Які ў кожнага чалавека, у Алесі ёсць мара: стаць студэнткай лінгвістычнага ўніверсітэта і вывучыць англійскую мову. Толькі, каб гэта жаданне здзейснілася, ёй трэба зрабіць наможа больш за звычайнага абітурьента — у дзяўчыны слабы зрок.

У маленстве яна была звычайным дзіцём, гуляла з плямкамі і наведвала школу. Але ўжо ў малодзых класах у яе стаў хутка паніжацца зрок, даваўся перавесціся ў спецшколу. У мамы не хапала грошай нават на прадукты, пра лянэнне дзяўчыны і размовы не вялося. Тады і вырашыла Алесь паспрабаваць зарабіць грошай з дапамогай баяна, на якім навучылася іграць яшчэ ў музычнай школе. Так яна апынулася ў падземным пераходзе.

Першы раз было сорамна і непрыемна, але выхаду не было. Бацька памёр, у маці засталася шасцёра дзяцей, а працавала толькі старэйшая сястра. Даваўся сумяшчаць вучобу ў школе з "працай". Калі ў школе даведзіліся, што Алесь іграе ў падземным пераходзе, яе выклікалі да дырэктара, які прапанаваў атрымліваць ежу ў школе, калі, маўляў, "ты такая бедная і галодная". "На такое я не згадзілася", — са слязамі на вачах успамінае дзяўчына.

Скончыўшы школу два гады таму, Алесь не змагла прадоўжыць вучобу. У вучылішчы нават дакументы не захацелі ўзяць, убачыўшы даведку ад акуліста...

Тады маці пачала клапаціцца аб прызначэнні дзяўчыны пенсіі па інваліднасці. На той час на левае вока Алесь зусім не бачыла, а на правае зрок зменшыўся напалову. Але чыноўнікі, ад якіх залежала прызначэнне, растлумачылі матулі з дачкой, што пенсію даць не могуць, паколькі... дзяўчынка не бачыць толькі на адно вока. Так Алесь зноў апынулася ў пераходзе. І вось ужо два гады яна нікуды не звяртаецца, нічога не просіць, спадзяецца толькі на сябе.

Па выхадных уся сям'я ходзіць у царкву, сустракаецца

з веруючымі, сярод якіх шмат добрых людзей, якія дапамагаюць мнагадзетнай сям'і адзеннем, добрым словам. Алесь прызнаецца: каб не царква, яна даўно расчаравалася б у жыцці. Гэта адзінае месца, дзе на яе глядаць, як на чалавека, а не на жабрака. Але ж дзяўчына сапраўды ні ў кога нічога не просіць, яна зарабляе грошы сама.

Раз у год сям'я ходзіць у кіна-тэатр. Часцей такую радасць яны дазваляць сабе не могуць. Цэлы год адкладаюць грошы, каб на Новы год купіць цукерак і досыць прадуктаў. Раз у год дзеці бачаць салодкае.

Спачатку Алесь баялася іграць у пераходзе: кралі грошы проста з сумкі. Зараз яна апранаецца пад хлопчыка — баіцца. Адна жанчына нават падумала, што Алесь на самай справе хлопчык, і сабрала "хлопчуковы" падарунак. "Я ёй усё роўна ўдзячна, у нашай сям'і нічога не прападзе. Раней міліцыя баялася. Шапку нацягну на вочы і цішы пачынаю іграць. А не так даўно да мяне падшоў міліцыянер і гаворыць: "Калі будучы крыводзіць, падыходзь, гавары". Так я цяпер працую з аховай..." — усміхаецца дзяўчынка.

Цяжкавата Алесі сяброў знайсці сярод сваіх аднагодкаў. У 16 гадоў мала хто думае, як зарабіць грошы і што заўтра, магчыма, не будзе чаго есці.

За вечар каля дзяўчыны праходзіць шмат розных людзей. Некаторыя яе ўжо пазнаюць, просяць сыграць любімую песню, а два разы незнаёмыя людзі запралі іграць на сямейных урачыстасцях. Праходзяць, пачуўшы вядомыя мелодыі, пачынаюць усміхацца, напяваць уголас. Асабліва ўсім падабаецца песенька "Недзе на белым свеце..."

Зараз Алесь самастойна вывучае англійскую мову. Вельмі хочацца спадзяецца, што ўсё ў гэтай дзяўчыны складзецца добра.

Татцяна ГУЛЯЕВА.

РАДАВОД

ПАДЗЯЛІСЯ ТАЛЕНТАМ

Мастачкай апрацоўкай скур, інкрустацыяй саломкай, выцінанкай займаюцца дзеці ў гуртку, якім вось ужо сёмы год кіруе ў створаным пры ЖЭУ-21 горада Віцебска клубе "Эўрыка" Татцяна Лабунова. Свае ўласныя вырабы мастачка паказвала на розных выставах.

НА ЗДЫМКУ: Татцяна ЛАБУНОВА з дачкой Алінай, якая падзяляе захапленні маці.

Фота Аляксандра ХІТРОВА, БелТА.

АСОБА

Дантэ і Беатрычэ, Пушкін і Ганчарова, Пітэр-Паўль Рубенс і Алена, Сальвадор Далі і Гала... Мінчане да шэрагу гэтых пар, народжаных вялікім каханнем, увекавечаных у нейміручых творах, прылічваюць мастака Аляксея КУЗЬМІЧА і яго жонку Інесу. Менавіта сустрэча з ёю ў 1983 годзе, каханне, што ўспыхнула паміж імі з першага пагляду, натхніла яго на развіццё тэмы Мадонны. Вобраз Інесы ўладарыць на ўсіх (а іх амаль семсот) палотнах мастака, якія праслаўляюць вечную жаночасць і высокую духоўнасць: "Юныя мадонны", "Сум", "Тая, што з нябёсаў", "У ззянні старадаўняга ліку", "Мадонна Кіеўскай Русі", "Мінская мадонна", "Тройца", "Мая мадонна"...

А да таго ён пісаў партрэты вядомых артыстаў, кінарэжысёраў, скульптараў, пейзажы, нацюрморты. Шмат ездзіў па роднай Беларусі, уважліва ўглядаўся ў людскія лёсы, спрабуючы лепш зразумець жыццё і час.

"Ахвярнасць славянскіх мадоннаў". Гераніні засмучаныя і ўстрыжаныя: адчуваюць недасканаласць сённяшняга свету — жахлівае падзенне маралі, сацыяльны і экалагічны катаклізмы. Кожны, хто сёння жыве на зямлі, лічыць мастак, нясе адказнасць за зробленае, у якія б часы гэта ні здарылася. І разам са сваімі пакутуючымі мадоннамі заклікае ўсіх прыняць удзел у выратаванні чалавечай цывілізацыі.

Пачынаючы з 1975 года, карціны Аляксея Кузьміча экспанаваліся на выставах у Мінску, Санкт-Пецярбургу. Выстаўляліся яны ў Парыжы, Нью-Йорку. Беларускі мастак Кузьміч пазнаёміў ЗША з вялікім антысветам. "Яго мадонны вылучаюць святло, як пчаліныя соты — мёд", — пісала амерыканская газета. У мінулым годзе ўрад Масквы прапанаваў мастаку наладзіць сваю персанальную выставу ў Манежы.

Грошай у Аляксея Васільевіча няма: зараз, у перыяд масавага захаплення абстракцыянізмам, яго маляўнічыя палотны купляюць рэдка. Салідны спонсараў ён таксама не знайшоў... Таму дарэмна Кузьміч дабіваецца і магчымасці адкрыць у Мінску галерэю "Славянскія мадонны", якая б дзейнічала пастаянна. Тысячы подпісаў паставілі жанчыны Беларусі пад просьбай, накіраванай у ААН, аб стварэнні Храма Маці. Падобнага няма ні ў Парыжы, ні ў Нью-Йорку. Пакуль што гэты храм — у майстэрні мастака ў Мінску.

Таццяна ХРАПІНА.

СУСВЕТ Аляксея КУЗЬМІЧА

Аляксей Кузьміч шукаў гэтага сэнсу і ў юнацтве, калі шляхі падарожжаў закінулі ў 1962 годзе яго, шаснаццацігадовага юнака, у Краснаярск. Працаваў сталёрам, цесляром на ўдарных будоўлях, а ўвечары наведваў мастацкую студыю. Пасля службы ў арміі, калі ўражанні, здаецца, да краёў напоўнілі душу, 24-гадовы Аляксей Кузьміч паступіў на вучобу ў Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут. Тут пад кіраўніцтвам В. Сухаверхава, П. Крохапэва, Н. Воранава і асабліва галоўнага свайго настаўніка Анатоля Бараноўскага ён асвойваў таямніцу свабоднай манеры пісьма, залоданна коперам.

І яшчэ чатыры імяны людзей, якія пакінулі ў яго фарміраванні не толькі прафесійны, але і маральны след, мастак лічыць сваім абавязкам заўсёды называць у такіх выпадках. Перш за

ўсё, сваю маці — Аляксандру Максімаўну. Рана пахаваўшы мужа, які памёр ад ран, атрыманых на франтах Вялікай Айчыннай вайны, яна адна выхоўвала сем'ю дзяцей. Жыла мнагадзетная сялянская сям'я Кузьмічоў у вялікім сяле Мохра на Брэстчыне. Мясічны там маляўнічыя, у лесе і жывёл, і птушак хапае. Вялікага дастатку ў сям'і, канешне, не было, але на Каляды, Вялікдзень маці заўсёды старалася парадаваць дзяту: пякля з цеста пернікі, якія мелі форму зубра, псяя, зайца, жаўрука, лісы. Пад захапленымі поглядамі малых адзін за другім на патэльні з гарачай рускай печкі выплівалі і прысмакі, і дзіўныя звяркі адначасова. Сёстры потым свае цуда-пернікі

доўга захоўвалі замест цацак. Чатырохгадовы Алёша старанна аднаўляў іх па памяці, маючы дубчыкам вярбы на мокрым пясчаным беразе пясной рачулікі. Набягала хваля і змывала іх, але ён упарта маляваў на пяску новыя...

Развіццё мастацкага таленту хлопчыка садзейнічаў дваяродны брат Аляксея — Сцяпан Кузьміч, таленавіты самадзейны мастак. А яшчэ жыў у іх вёсцы паважаны ўсімі чалавек — Анатоль Рубановіч — прафесійны мастак, сябар бацькі. Некалі ён вучыўся ў Варшаве, Парыжы, Вене. Хлопчык, стаўшы дыханне, гадзінамі мог сядзець каля Анатоля Паўлавіча, які маляваў з натуры пейзаж. Хлопчык мыў яму пэндзілі, грунтаваў палотны. Ме-

навіта ад свайго старэйшага сябра Аляксея упершыню пачуў імяны Ціцыяна, Веласкеса, Ван Гога, Рафаэля, убачыў рэпрадукцыі іх карцін.

Імя жонкі — Інесы, яго музы ў творчасці, трэба паставіць у шэрагу з мастакамі. Ён яе абагаўляе, як і Алену — Пітэр-Паўль Рубенс, Галу — Сальвадор Далі...

Беларускія крытыкі параўноўваюць Кузьміча з Ван Гогам, падобна якому ён стварае на палатну ў дзень.

— Я працую тэрмаідзернаплазменным выбухам, — прызнаецца сам мастак. — Часта хапае чатырох-шасці гадзін, каб на палатне ўвасобіць задуму.

Цікавая яго новая серыя —

Пазней за маці выходзіў сустракаць маладых бацька. Трымаў талерку, на якой стаяла бутэлка віна і два кіпішкі. Маладыя двойчы выплівалі з кіпішкаў віно праз плячо, а за трэцім разам выплівалі.

У хаце маладых садзілі на покуце. Намітку, якой быў закрыты твар маладой, здымаў бацька (сват, брат маладога).

*Развяжыце, пакажыце,
Ці харошая графіня,
А ці будзе гаспадыня?
Развалілі, паказалі:
Да ў харошая графіня,
Будзе з яе гаспадыня —
Курыная пасыпальніца,
Свіная памяшалніца.*

Больш за ўсё ў маладой цанілася яе здольнасць да працы. Не абыходзілася і без кінаў:

*Прывязлі да хаты калатуху,
На сяло разлятуху,
Да хлопцаў рагатуху.
Ці ў печы паліці,
А ці печ заваліці?*

Пасля кароткай вячэры маладых адводзілі ў кляцц (камору або хлест) на шлюбную пасцель, якую прывезлі ад маладой. Раніцою яе родзічы прывозілі пасагі і прасіні ў свата ці ў бацькі:

*Пазволь да каморы,
Да цісвай краватцы,
Час дзеці ўздымаці...*

Нявесту выводзілі з кляці і садзілі на дзяжу або лаву, накрываю кажухом поўсцю наверх. Пачынаўся абрад завявання (пакрывання, чапання) маладой. Завіўшы маладую, завівальніцы скакалі па павах, танчылі, спявалі песні зрачычнага зместу. Потым побач з маладой садзіліся дружка і свакроў, пакрываліся палатном. Малады, зайшоўшы ў хату, павінен быў адгадаць, дзе яго нявеста.

Калі вясельны поезд дасягаў варот, іх адразу адчынялі, хутка запальвалі куль сапомы, каб дружына праехала праз агонь.

*Паламянка
была свакроўкай:
Ля варот салому паліла,
Нявесце вочы смаліла,
Каб не была драмліва.*

Або:
*Каб не хадзіла па сялу,
Не абгаворвала ўсю сям'ю.*

Праезд праз агонь меў ачышчальны сэнс. Ёсць яшчэ звычай, калі свакроў становілася ў варотах са снапом жыта, на які нявеста клала ёй падарунак — палатно.

*...Радзі, божа, жыта,
Мая нявестка малая,
Каб стаячы жала.*

Часам свакроўка марудзіла з выхадам насустрач маладым, за што спевакі дакаралі яе ("не хоча нявесткі", "збаялася" і г. д.). У такім выпадку нявестка заставалася на возе або ганку, а сын ішоў у хату прасіць маці:

*Прымі баярачку,
Што стаіць на ганачку,
Хусткаю да накрываю,
Слэзкамі аблітаю...*

*Станьце, сваткі,
каля кладкі,
Я вярнуся да свае маткі...*

Па дарозе да маладога выконвалася мноства засцерагальных дзеянняў, згодна з прыкметамі аб будучым лёсе. Лічылася, калі дарога будзе няроўная, то і жыццё можа быць няроўным. Калі ж коні, што вязуць маладых, порсткія, жыццё атрымаецца вясёлым. На скрыжаванні дарог і на мастах трэба было кідаць якія-небудзь рэчы (стужку, пояс, хлеб і г. д.), каб адкупіцца ад нячыстай сілы. Сустрэчнаму плацілі гарэлкай, каб уступіў дарогу. Да нашых дзён захаваўся звычай перагароджваць дарогу вясельнаму поезду жардзінай. У некаторых рэгіёнах пры ўездзе ў вёску звязвалі верхавіны дзвюх бяроз і ставілі стол, пакрыты абрусам, з хлебам і соллю. Праезд выкупляў сам малады або яго сват.

Чым бліжэй пад'язджалі маладыя да двара, тым гучней спявалі госці, каб пачула радня і рыхтавалася да сустрэчы.

*Ды няхай пачуе
свёкар мой,
Няхай сустракае зялёным
віном пад дваром,
Шчасцем-доляй за сталом...*

БЕЛАРУСКАЕ ВЯСЕЛЛЕ

III. У МАЛАДОГА

*Святая нядзелачка
Пачала вяселлечка.
Святы панядзелачак
Адлучыў ад дзевачак.
А святы аўторачак
Прылучыў да жоначак.*

Калі першая частка вясельнага абраду ў хаце маладой характарызуецца самотным настроем расставання нявесты з бацькоўскім домам, сяброўкамі, дзясвоцаю волляй, то эмацыянальны тон другой часткі — у хаце маладога, якая пачынаецца пераездам нявесты ў дом жаніха, пераходзіць ва ўзнёслы і радасны. Нявеста ўжо не мае права плакаць, каб родныя жаніха не палічылі гэты плач за незадаволенасць і нежаданне парадніцца.

Шлях праезду маладых быў вясёлым, з гучнымі спевамі і музыкай. У вясельных песнях часта згадваецца сімвалічная кладка, праз якую малады пераводзіць маладую на другі бераг ракі, "у інакшы свет", у свой род. Кладка тут паказваецца гібкаю, што ўгінаецца пад нявестаю. Яна сімвалізуе мяжу паміж дзясвоцкім і жаночым жыццём. Перайшоў "кладку" — назад дарогі няма.

*Ой, хадзі, Іванка,
Пазнай свай Параску.
Ой, ці тая, ці не тая.
Можа, падмена якая?
Можа бабанька
старая?*

Калі малады адгадаў, ён здымаў пакрывала, цапаваў нявесту, а завівальніцы патрабавалі выкуп. Выкупіўшы нявесту, малады вёў яе за стол, а за імі ішлі госці.

Вяселле заканчвалася раздзелам караваю і адорваннем маладых.

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.
(Працяг будзе).

УВАГА!

Шаноўныя аўтары газеты з Беларусі і краін, якія маюць належныя пагадненні для паштовых пераводаў! Мы рады кожнаму грунтоўнаму артыкулу, цікавай інфармацыі, актуальнаму рэпартажу, новым літаратурным творах, усім вашым журналісцкім, літаратурным, мастацкім работам, якія можна аплаціць сціплым ганарарам.

Але павінны папярэдзіць, што для гэтага неабходна ўказваць усе агульнапрынятыя ў сродках масавай інфармацыі краіны звесткі: поўны адрас, тэлефон, пшпартныя даныя, месца працы, вучобы альбо паведамляйце, што на пенсіі. Адсутнасць патрэбных звестак пазбаўляе рэдакцыю магчымасці аплаціць вашу творчую працу.

РЭДКАЛЕГІЯ.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

ЛАТВІЯ

Беларусы Даўгаўпілса адзначылі Дзень незалежнасці Рэспублікі Беларусь пазычнай вечарынай "Думкі пра Беларусь". Пад такой жа назвай выйшаў зборнік вершаў навучэнцаў беларускай нядзельнай школы і студэнтаў гуманітарнага факультэта. Зборнік стаў падарункам гэтай святы.

Гэта першая спроба моладзі выказаць свае думкі пра Беларусь у вершах. Зборнік дзвюхмоўны. Многім, бесспрэчна, лягчэй пісаць па-руску. І ўсё ж трэба адзначыць імкненне паспрабаваць свае сілы напісаць па-беларуску. Ужо некалькі гадоў мы друкуем свае нарысы. У іх дзеці захапляюцца прыродай Беларусі, цудоўнымі краявідамі, бабулінымі вёскамі. У нашай нядзельнай школе мы вучым дзяцей паважаць і любіць Радзіму іх бацькоў. Мы

ўпэўнены, што гэта не дарэмна. Капі мы выступалі ў маі ў Верхнядзвінску (Віцебская вобласць) на дзіцячым фестывалі з праграмай "Вясна прыйшла", то закончылі свае выступленні пажаданнем: "Ушануем жа, людзі добрыя, неба чыстае, траву росную, песню шчырую, слова беларускае". Да нас падыходзілі дарослыя людзі і дзякавалі за выступленне і тую чуласць і дабыню, з якой нашы дзеці чыталі вершы.

Паездкі ў Беларусь дапамагаюць яшчэ больш пазнаёміцца з культурай Беларусі, пранікнуцца Беларускаю. І вольныя: напісаных нашымі дзецьмі вершы, казкі, нарысы змешчаны ў зборніку. Хочацца падкрэсліць вялікую ролю сустрэч з Беларускаю, са шчырым беларускім народам, яго добразычлівацю, яго песнямі.

Напэўна, мы не пазты. Але хто не рабіў пазтычных спроб? Ідэя зборніка зарадзілася пасля сустрэчы ў школе на Днях пазэзіі з пісьменнікам Аляксеем Гузікам, членам літаратурнага аб'яднання "Русло". Ён заахвоціў дзяцей паспрабаваць пісаць не толькі нарысы, але і вершы. Ідэю падтрымалі: У сваёй прадмове ён сказаў: "Я рады сустрэчы з юнымі беларусамі. Іх энергетыка папоўніла і мой творчы патэнцыял".

Наш зборнік ніколі не атрымаўся б без дапамогі сяброў. Самы шчыры сябар — беларускае консульства. Тут кавалачак беларускага асяроддзя, дзе нас заўсёды выслухоўваюць і дапамогуць. Шчырае дзякуй тым, хто шануе і зберагае беларускую культуру!

Галіна САНТОЦКАЯ, сябра "Уздыму".

ВЕСТКІ З СУПОЛАК

Усе мы жывём на адной планеце, якая завецца Зямля. І яна зусім не такая вялікая, як здавалася людзям не так даўно. Калі зямляне нарэшце зразумелі гэта, яны падзяліліся на дзве групы: адны загаварылі пра неабходнасць глабалізацыі, пра зліццё свету ў адно цэлае. І першы крок да гэтага ўжо здзейснены: глабальная камп'ютэрная сетка Інтэрнэт, як кажуць, ператварыла апошнім часам свет у адну вялікую вёску.

Іншыя лічаць, што наш агульны дом павінен застацца шматкаляровым: кожны чалавек мусіць захаваць уласную адметнасць, адчуваць сваю лучнасць з продкамі, ведаць айчынную гісторыю, шанаваць культуру і духоўную спадчыну бацькаўшчыны, жыць найперш справай сваёй радзімы, з гонарам захоўваць нацыянальныя традыцыі. Так, як робіцца ў Польшчы, Літве, Латвіі, Эстоніі і іншых суседніх з намі і далёкіх ад нас краінах.

«КАЛЯДНІКІ»,

ЯКІЯ БУДУЮЦЬ ВЯЛІКАЕ КНЯСТВА ЛАДУ

— Асаблівую ўвагу мы павінны надаваць маладому пакаленню, выхоўваць у ім пачуццё нацыянальнай годнасці, — разважае Антаніна Хатэнка, старшыня міжнароднага грамадскага аб'яднання "Падарожная дружина беларусаў "Каляднікі", што дзейнічае ў Мінску. — Уніфікаваныя праграмы і метадыкі адымаюць у дзяцей свабоду самавызначэння, прыгнятаюць іх індывідуальнасць. Вучыць думаць, па-свойму бачыць свет, гаварыць і дзейнічаць ад сябе асабіста, усведамляць сябе адказнымі творцамі свайго жыцця і лёсу — самы галоўны этап фармавання самастойнай і адказнай асобы. Наш маральны абавязак — данесці да дзяцей спадчыну, імкнучыся да поўнага самавыяўлення іх індывідуальнасці.

Такімі словамі Антаніна Хатэнка выказала мэту, дзеля якой два гады таму была створана падарожная дружина. І трэба адзначыць, што за гэты час да яе далучылася вялікая колькасць аднадумцаў.

— У нас шмат хто цікавіцца, адкуль такая назва — "Каляднікі", — працягвае Антаніна. — Наогул "каляднікі" — гэта згуртаванне людзей, аб'яднаных адной ідэяй. У шырокім сэнсе слова "каляднікі" — наступнікі ўсіх пакаленняў, што жылі ў Айчыне, у гуманнай справе шанавання і ўкаранення народных традыцый, якія спрыяюць мацаванню духоўнага і фізічнага здароўя нацыі, ладу ў сямейным і грамадскім жыцці. І яшчэ ёсць адна важкая прычына называцца "каляднікі" — у падзяку нашай апякунцы, якая жыве ў ЗША, Ірэне Калядзе за дапамогу ў здарэўленчых падарожжах дзяцей па краіне і за яе межалі, за падтрымку нашых праектаў. Дзякуючы спадарыні Ірэне больш за пяць сотняў маленькіх беларусаў здолелі адпачыць на Нарачы, убацьць цудоўную Славенію, пабываць у гарах Чэхіі, удыхнуць марское паветра Эстоніі.

Мінулым летам "Каляднікі" адпачывалі ў горадзе Зеленаградску на Балтыйскім моры. Вялікае княства ладу — мадэль ідэальнай беларускай дзяржавы, якую спрабавалі пабудаваць за два тыдні сорак шэсць дзяцей са сваімі настаўнікамі. Тут былі свае Вялікі Князь і Вялікая Княгіня, свой статут, свае замкі і вая-

водствы з ваяводамі. Дырктар летніка, яна ж Вялікі Канцлер, Ганна Барвенава разам з іншымі педагогамі распрацавала надзвычай цікавую і насычаную праграму.

Самае галоўнае: пасля тых паездак у дзяцей з'явілася жаданне бачыцца і ў Мінску. Дарослыя пайшлі ім на сустрэчу, і на працягу ўсяго навучальнага года кожную суботу яны збіраліся ў Рэспубліканскім цэнтры дзіцячай творчасці. Акрамя таго, для іх былі арганізаваны два падарожжы — па гістарычных мясцінах Астравеччыны, а таксама ў Вільню і Трокі. Апошняя з гэтых паездак была асабліва цікавая — большасць беларускіх дзетак пабывалі там упершыню.

Куды б ні паехалі нашы маленькія падарожнікі, іх заўсёды запрашаюць наведаць тыя мясціны ізноў. Так, у гэтым годзе планавалася чарговая паездка ў горад Зеленаградск. І не толькі гаспадары з нецярпеннем чакалі гасцей з Мінска. "Яшчэ з зімы пачаліся званні з пытаннямі, як можна трапіць у гэты летнік. Аказалася, што жадаючых вельмі шмат..." — распавядае актыўны член Падарожнай дружны Ганна Барвенава.

Але дзейнасць "Каляднікаў" падарожжамі не абмяжоўваецца. Планы ў іх грандыёзныя. Збіраюцца яны заснаваць Беларускі цэнтр "ВКЛ" у Мінску, які акрамя вандровак па мясцінах старажытнай культуры, будзе ладзіць правядзенне фальклорных, этнаграфічных, гістарычных святаў, вечарын, дыспутаў, лекцый і конкурсаў. Тут будуць працаваць гурткі традыцыйнага, выяўленчага і гістарычнага мастацтва, рыцарская школа, народны лялечны тэатр "Батлейка", спартыўныя секцыі. Робіцца гэта дзеля таго, каб дзетка, якія навучаюцца ў школах на роднай мове, не адчувалі па-за школьнымі дзвярыма абмежавання ў яе ўжытку, вырасталі сучаснымі і паўнацэннымі асобамі.

І гэта не пустыя словы, бо першыя крокі да стварэння такога цэнтру ўжо зроблены. Свае мэты цэнтр "ВКЛ" плануе рэалізоўваць праз наступныя праграмы:

♦ **Асветная** (пазнанне звычай, традыцый і абрадаў беларускімі сем'ямі, наладжванне экскурсій і вандровак па этнічнай Бацькаўшчыне, навучанне народным

спевам, танцам, гульням, азнаямленне з традыцыйнымі рамёствамі Беларусі).

♦ **Далегляд** (арганізацыя выездаў дзяцей на адпачынак, абмен дзіцячымі групамі з суайчыніцамі за мяжой з мэтай умацавання і пашырэння кругагляду).

♦ **Жывая вада** (псіхалагічныя парадзі і лекаванне "цяжкіх падлеткаў", схільных да стварэння экстрэмальных сітуацый; усталяванне камфортнага нацыянальнага і вераспавадальнага мікраклімату ў сем'і).

♦ **Гасцінец** (талакоўская дабрадзейнасць у дачыненні да сем'яў, што апынуліся ў крызіснай сітуацыі — няпоўныя сем'і, чарнобыльскія дзеці, нашчадкі алкаголікаў, наркаманаў, вязняў; наладжванне супольных сямейных святаў, конкурсаў, спаборніцтваў, фестываляў; пазнанне радаводу, стварэнне клубу па інтарэсах, заснаванне Беларускай рады Сям'і).

Нягледзячы на непазбежныя цяжкасці, з якімі разпораз сутыкаецца Падарожная дружина "Каляднікі", шэрагі яе мацнеюць і павялічваюцца. Няма недахопу ў дарослых, гатовых бескарысна дзяліцца з дзецьмі сваімі ўласнымі творчымі набыткамі, маленькія "каляднікі" прыводзяць сяброў, а разам з імі да працы далучаюцца і іх бацькі. А гэта самым лепшым чынам даказвае, што распачатая два гады таму справа патрэбная.

Ніна ПЕТУХОВА.

Малюнак Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

УДАКЛАДНЕННЕ

Прыносім працавіце нашым чытачам і аўтару Вялікай СТРЫБУКУ са Львова за недакладнасць у напісанні імя ("ГР", № 31).

КРАЯВІДЫ ПАЛЕССЯ

ЛЕТАМ НА БЕРАЗЕ ЯСЕЛЬДЫ

Фотакарэспандэнт Беларускага тэлеграфнага агенцтва Раман КАВЯК зрабіў гэтыя здымкі ля вёскі Моталь Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

Пачатак на 1-й стар.

мананка з маку, для прыгатавання якой мак таўкуць, дабаваюць крыху вады і цукру, і мачаюць аладкамі, блінцамі.

Другі Спас — галоўнае Спа-саўскае свята. У гэты дзень не працавалі. Асвячалі ў царкве яблыкі, грушы, мёд, а на поўдні Беларусі — сямейнае жыта. Толькі ад Другога Спаса дазвалялася есці яблыкі, грушы. Лічылася, што ў жанчыны, якая раней міну паспрабуе садавіну, будзе паміраць дзеці.

На Другі Спас варылі кампаты, пяклі пірагі з яблыкамі, мёдам, ягадамі.

Трэці Спас — заканчэнне ўборачных работ. Паўсюдна асвятчалася сямейнае зерне. Ішоў збор арэхаў. З гэтага часу салілі і марынавалі грыбы.

На працягу Спасаўкі павінна была адбыцца "рабінавая ноч", якая вызначалася моцнай навальніцай. Казалі: "Прышоў Спас — і лета ад нас", "Трэці Спас — бяры рукавіцы ў запас".

Падрыхтаваў Мікола КОТАЎ.

Масей СЯДНЁЎ

СПАС

Каб ісцаліць ад скверны знявераных нас, строгі і міласэрны брыдзе па Беларусі Спас.

Ён рызай нябеснай агорне Беларусі настаць. На Прычасця палымным горне будзе нашыя душы гартаваць.

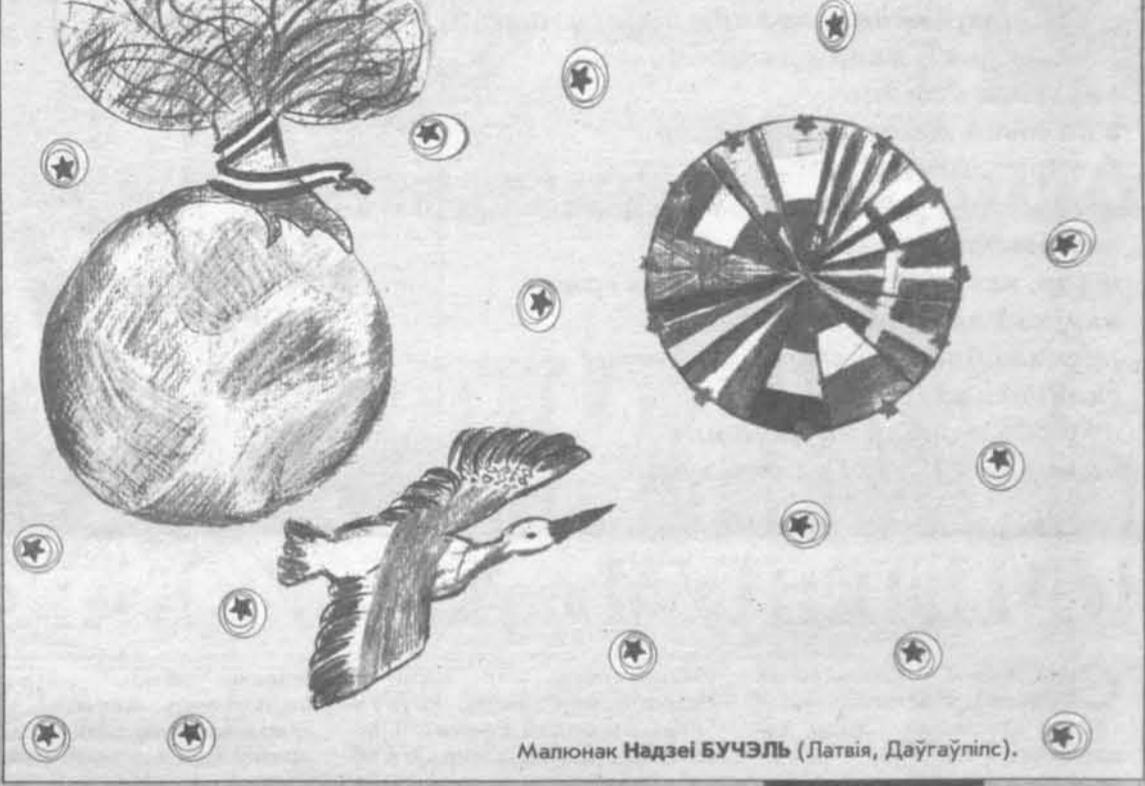
Пройдзе па нашай дзяржаве дбайным лекарам Ён. На царквах забыты, іржавы абудзіцца радасцяй зван.

Схмянецца ў божым дусе наш народ і ў шчасны час над чарнобыльскай Беларуссю распрэтрэ далоні Спас.

Блаславіць яе зорнае прыісце, скіне цяжар акоў. Прагалосіць: і ныне, і прысна, і на векі вякоў.

16.8.99
Глен Коў, ЗША.

КОНКУРС "БЕЛАРУСЬ У МАІХ МАРАХ"

Малюнак Надзеі БУЧЭЛЬ (Латвія, Даўгаўпілс).

НАТАТКІ З НАГОДЫ

Кіраўнік прадстаўніцтва ААН у Беларусі спадар Міл БУНЭ пазнаёміў жур-налістаў з Глобальнай аваздачай аб чалавечым развіцці за 2001 год.

Пачынаючы з 1990 года, Праграма развіцця Арганізацыі Аб'яднаных Нацый (ПРААН) штогод даручае незалежнай групе экспертаў падрыхтаваць Даклад аб развіцці чалавека, у якім разглядаюцца актуальныя праблемы глабальнага маштабу. Праблема, што закранаюцца ў гэтым дакуменце, выходзяць далёка за межы паказчыка прыбыт-ку на душу насельніцтва як аднаго з крытэрыяў вызначэння ўзроўню прагрэсу ў галіне развіцця чалавека, адначасова супастаўляючы яго з такімі паказчыкамі, як сярэдняя працягласць будучага жыцця, узровень адукаванасці і сацыяльнае дабрабыту. Аўтары даклада сцвярджаюць, што развіццё чалавечага патэнцыялу з'яўляецца ў выніку "працэсам нашырэння магчымасцей чалавека". З кожным годам колькасць тэм, што закранаюцца ў дакладзе, павялічваецца па меры таго, як растуць магчымасці чалавецтва.

У гэтым годзе, напрыклад, упершыню прадстаўлены індэкс тэхналагічных дасягненняў (ІТД), які дапамагае вызначыць рэйтынг 72 краін з пункту гледжання іх агульнага ўзроўню тэхналагічных дасягненняў у плане распрацоўкі і выкарыстання тэхналогій. Што цікава, першае месца ў ІТД займае... Швейцарыя, затым ідуць ЗША, Японія і Італія. Гэта гаворыць аб тым, што не прамысловая і насавава магутнасці вызначаюць тут лідэрства, а працэнт імадзян, якія з'яўляюцца рыстальнікамі Інтэрнэта, а сама тым, што маюць адукацыю па сучасных галінах навукі. У сёлетнім дакладзе кантна разглядаецца пытанне тое, як новыя тэхналогіі вываюць на краіны, што раз-воўца, і немаёмасныя слаі ельніцтва. Многія асцерага-да, што тэхналогіі акажуцца арысынімі для краін, што вваюцца, або што яны на івай справе павялічаць і без о страхэнную няроўнасць іх багатымі і беднымі. Без атарскай дзяржаўнай палі-і гэтыя тэхналогіі могуць івесці да далейшай сацыяль-

най ізаляцыі, а не да прагрэсу. Патрэбы бедных могуць застацца незадаволенымі, а новыя глабальныя рызыкі — няўлічанымі. Разам з тым, пры ўмове належнага рэгулявання, выгады могуць быць больш важкімі, чым рызыка.

Для Беларусі важнае значэнне мае раздзел даклада, прысвечаны "ўцечцы мазгоў". Справа ў тым, што багатыя краіны шырока адчыняюць дзверы перад прафесіяналамі краін, якія развіваюцца, што нясе вялізныя страты тым дзяржавам, адкуль яны родам. Напрыклад, штогод каля 100 000 прафесіяналаў з Індыі, у першую чаргу з камп'ютэрнай прамысловасці, атры-

Таму, калі ў 1960-я гады толькі 16 працэнтаў карэйскіх вучоных і інжынераў, якія мелі ступень доктара навук, вярнуліся з ЗША ў Карэю, то ў 1980-я гады гэта доля рэзка ўзрасла і складае каля дзвюх трэціх.

Па асноўных паказчыках, што ўлічваюцца пры разліку Індэкса тэхналагічнага развіцця, Беларусь не саступае краінам-лідэрам і патэнцыяльным лідэрам, але істотна адстае ад іх у такіх сферах, як камерцыялізацыя тэхналагічных дасягненняў, развіццё тэлекамунакацыйнай сферы ў Інтэрнэце.

Пра гэта сведчаць даныя, прыведзеныя ў чарговай Глобальнай справаздачы аб чала-

Колькасць навукова-тэхнічных работнікаў у Беларусі на 100 000 насельніцтва амаль у 1,7 раза вышэйшая, чым у Польшчы. Беларусь значна аперэджвае Польшчу і па долі студэнтаў ВНУ, што навучаюцца прыродазнаўчанавуковым і тэхнічным спецыяльнасцям. Па гэтаму паказчыку яна таксама аперэджвае ЗША, Вялікабрытанію, Германію, Нарвегію і многія іншыя тэхналагічна развітыя краіны.

У той жа час у Беларусі на 1 000 насельніцтва прыпадае ў 38 (!) разоў менш камп'ютэраў, што маюць доступ у Інтэрнэт, чым у Польшчы. Па ўзроўню доступу ў Інтэрнэт Беларусь адстае не толькі ад

ГЛАБАЛІЗАЦЫЯ,

З ЁЙ НЕ ВАРТА ЗМАГАЦА, ЛЕПШ ЗРАБІЦЬ ВЫСНОВЫ

маюць, як чакаецца, новыя візы, уведзеныя нядаўна Злучанымі Штатамі. Таму Індыя ў выніку такой эміграцыі страціць штогод рэсурсаў на суму амаль два мільярды долараў ЗША.

Аднак у дакуменце адзначаецца, што такія дыяспары могуць таксама стаць каштоўным рэсурсам і для сваіх родных краін, таму прапаноўваецца, каб краіны, што развіваюцца, для вяртання сваіх расходаў на адукацыю, узялі на ўзбраенне вопыт Злучаных Штатаў, калі падатак з некаторых асоб бярэцца на аснове нацыянальнай прыналежнасці, а не па прынцыпу пражывання. (Для гэтага прыйдзеца правесці перамовы па дагаворах аб двухбаковым падаткаабкладанні).

Рэспубліка Карэя робіць упор на стымулы, якія дазваляюць кваліфікаваным эмігрантам вяртацца дадому, а не проста інвэсціраваць у сваёй краіне. Праграмы рэкрэіравання вядуць вельмі актыўны пошук прафесіяналаў і вучоных і прапаноўваюць ім заробную плату, супастаўную з даходам, які атрымліваюць за мяжой, лепшыя ўмовы працы, а таксама дапамагаюць з жыллём і адукацыяй для дзяцей. Праграмы запрашэння прафесараў дазваляюць Рэспубліцы Карэя выкарыстоўваць вопыт тых, хто пакуль не ўпэўнены, ці вярнецца дадому назаўжды.

вечым развіцці, прысвечанай ролі тэхналогій у прагрэсе грамадства. Бо гэты індэкс адлюстроўвае не толькі ступень лідэрства краіны ў стварэнні новых тэхналогій, але і ўзровень іх выкарыстання, доступ насельніцтва да найноўшых і больш старых дасягненняў тэхнікі (Інтэрнэту, тэлефонных ліній, электраабеспячэння), а таксама ўзровень развіцця прафесійных навыкаў і здольнасцей людзей. Аўтары гэтай справаздачы падлічылі Індэкс тэхналагічнага развіцця для 72 краін свету. Беларусь не ўвайшла ў іх лік з-за адсутнасці ўсіх неабходных статыстычных даных, аднак падобны індэкс падлічаны для суседняй Польшчы, якая займае 29-е месца ў свеце і належыць да ліку патэнцыяльных лідэраў.

Дык вось — Беларусь значна аперэджвае Польшчу па колькасці патэнтаў на душу насельніцтва: у 1998 годзе яна валодала 50 патэнтамі на мільён насельніцтва, у той час як Польшча — толькі 30-ю. Аднак аб'ём сродкаў, атрыманых у выглядзе патэнтных і ліцэнзійных узнагарод на 1 000 насельніцтва ў Беларусі ў шэсць разоў ніжэйшы, чым у Польшчы (0,1 долара і 0,6 долара адпаведна). Гэта адставае ад яшчэ больш прыкметнае ў параўнанні з Канадай, а таксама з Сінгапурам, Іспаніяй, Італіяй.

усіх краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы (за выключэннем Албаніі), але і амаль усіх краін СНД (акрамя Узбекістана, Туркменістана і Таджыкістана). А гэта значыць, што многія беларускія вучоныя і спецыялісты значна абмежаваны ў магчымасцях доступу да сусветнай навуковай інфармацыі і ўдзелу ў сумесных даследчых праектах з вучонымі замежжа. Калі ўлічыць, што тэхналагічны працэс у асобных краінах усё больш і больш залежыць ад доступу да інфармацыі і міжнароднага супрацоўніцтва, то маруднае развіццё інфармацыйных тэхналогій у Беларусі пагражае абярнуцца значным адставаннем у многіх галінах навукі і тэхнікі.

Аўтары справаздачы канстатуюць, што хаця Беларусь захоўвае самы высокі ў СНД паказчык Індэкса чалавечага развіцця, але адрыў ад іншых краін СНД пастаянна скарачаецца. Напрыклад, Латвія, якая ў мінулым годзе саступала і Беларусі, і Расіі, паднялася з 63 месца на 50-е і шчыльна наблізілася да групы краін з высокім узроўнем чалавечага развіцця. Калі Беларусь не ўдасца выпрацаваць эфектыўны механізм вырашэння гэтай задачы, яна можа з часам страціць свае пазіцыі ў СНД па ўзроўню чалавечага развіцця.

Юрый ВАЛОШЫН.

ФЕСТЫВАЛІ

«МАЛЬВЫ-2001»

У Доме польскім горада Ліды адбыўся рэспубліканскі фестываль эстраднай песні.

Удзельнічалі ў ім спявачкі з Мінска, Барысава, Гродна і іншых гарадоў краіны. Творчы поспех выпаў на долю навучэнкі Лідскага музычнага вучылішча Ірэны Гадаевай. Заняўшы першае месца, яна стала лаўрэатам фестывалю і атрымала пуцёўку для выступлення на прэстыжным свяце ў Польшчы.

Добра выступілі прадстаўнікі Гродна, іншыя ўдзельнікі адказных спаброўніцтваў. Кожнаму з іх намеснік старшыні Саюза палякаў Беларусі Юзаф Парэцкі ўручыў дыплом і падарункі, адзначыўшы рост выканаўчага майстэрства.

Алякс ЖАЛКОЎСКІ.

ВЫСТАВЫ

«МАЯ СТАРОНКА»

Так называецца выстава вырабаў народных майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Нараўлянскага раёна, якая ўключае каля 200 экспанатаў ткацтва, шыцця, разьбы па дрэву, вязання і бондарства. Гэта першая экспазіцыя з серыі выстаў з пацярпелых ад Чарнобыля раёнаў Гомельшчыны, з якімі пазнаёмяцца жыхары абласнога цэнтра. Мэтаю гэтых выстаў абласны цэнтр народнай творчасці лічыць падтрымку і прапаганду народнай творчасці жыхароў пацярпелых раёнаў.

НА ЗДЫМКУ: у час адкрыцця выстава ўдзельніцы народнага калектыву "Скарбніца" з Нароўлі Ганна БЯЛЬКОЎСКАЯ, Юзафа ШЧАРЫНСКАЯ і Валянціна МЕЛЬЧАНКА.

Фота БелТА.

ГАСЦЁНЯ

Супер-крыжаванку пад умоўнай назвай «Міленіум», якая змяшчае больш за дзесяць з паловай тысяч слоў, склаў беларус, мінчанін Аляксандр ХАЛЕЦКІ. Гэты яго манументальны твор, які прэтэндуе на званне самай вялікай вядомай рускамоўнай крыжаванкі ў свеце, складаецца з 56 628 клетак на палатне памерам 117x121 сантыметр.

«МІЛЕНІУМ» ХАЛЕЦКАГА

Складаннем крыжаванак Аляксандр захапляецца з самага дзяцінства. Гэтану садзейнічаў і сам лёс — закладзеная прыродай няўрымслівая прага набываць розных ведаў з усіх галін жыцця. Паслужны спіс А. Халецкага складаецца больш як з 10 прафесій і спецыяльнасцей: слесар, майстар мастацкіх промыслаў, электрамонтажнік, агент Дзяржстраху, фатограф...

умацавалася, калі адзін з сяброў прынёс раздрукоўку з «Кнігі рэкордаў Гінеса» ў Інтэрнэце, адкуль даведаўся аб адсутнасці якіх-небудзь даных пра рэгістрацыю рускамоўных крыжаванак. З таго часу і вырашыў абавязкова такую несправядлівасць выправіць. Ён пачаў вывучаць розныя кнігі, часопісы, энцыклапедыі, у якіх скрупулёзна адшукваў і занатоўваў цікавыя і тыя, што рэдка сустракаюцца ва ўжытку, словы. У яго банк даных за 1,5 года працы ўвайшло амаль 100 тысяч слоў. Да прыкладу, жывёльны і раслінны свет нашай планеты ахапіў 1 252 словы, спартыўная тэматыка прадстаўлена 720 словамі, а колькасць мужчынскіх і жаночых імён, што сустракаюцца ў розных літаратурных творах і гэтак далей склала больш за 368 слоў.

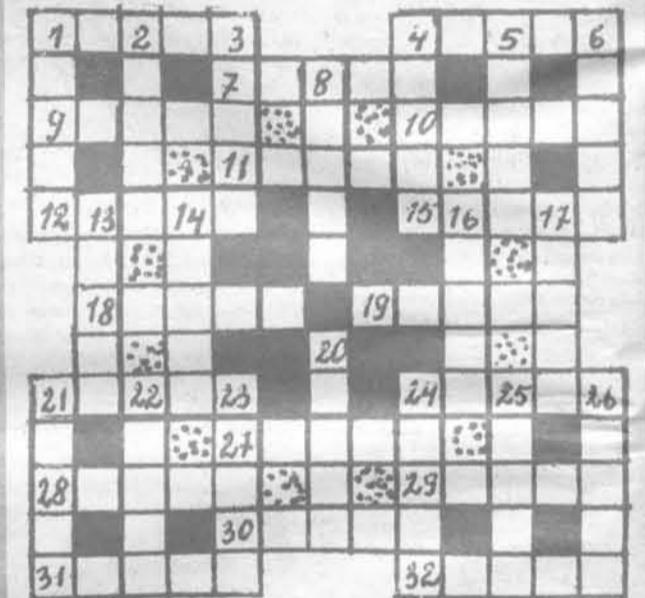
жаванкі было патрачана амаль пяць месяцаў. Сваё тварэнне Аляксандр Халецкі зрабіў без дапамогі камп'ютэрнай тэхнікі, усё чарціў уручную. Па яго словах, пакуль крыжаванка умясціла толькі дзесятую частку сабраных матэрыялаў, але складальнік працягвае запўняць клеткі словамі з 2—3 літар, спадзеючыся яшчэ павялічыць яе аб'ём. Сваё дзецішча пад назвай «Міленіум» Халецкі марыць выставіць на суд аматараў крыжаванак і арганізаваць конкурс па хуткасці разгадкавання, але толькі ў тым выпадку, калі з'явіцца разумны і зацікаўлены мецэнат. Ну а пераможцу, які адважыцца поўнасцю разгадаць крыжаванку, чакае гонар, слава і грашовая ўзнагарода.

Тэкст і фота Віталія БАРЗДЫКА.

КРЫЖАВАНКА АД ІРЫНЫ БЕКІШ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Затычка для бутэлек. 4. Вельмі непрыймае пачуццё. 7. Гультай, абібок. 9. Лінія перасячэння дзвюх плоскасцей. 10. Ручная прылада для земляных і горных работ у выглядзе завостранага малатка з доўгай ручкай. 11. Прыхільнасць, чужыя адносіны. 12. Будаўнічы матэрыял: сумесь цэментнай масы з вадой, пяском і шчэбнем, якая становіцца цвёрдай пасля ўкладкі. 15. Малюнак, узор, нанесены на што-небудзь спецыяльным прыстасаваннем. 18. Вялікія клавійны музычны інструмент з мноствам драўляных і металічных труб, у якія мяхамі нагнаеца паветра. 19. Дасягненне шырокай вядомасці. 21. Жаночае імя. 24. Будыніна, звычайна дашчаная, для часовага жылля. 27. Выражэнне любові, пяшчоты. 28. Даўнейшая ўзорыстая высаканасная сталь для кліноў. 29. Ранняя агародніна з сямейства крыжакветных. 30. Знешняя частка кола, звычайна абцягнутая шынай. 31. Майстар, які займаецца вырабам раменнай вупражы.

32. Халодная калючая зброя з прамым вузкім клінком. ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Вялікая пасудзіна з лубу. 2. Аўтамат, які выконвае дзеянні, падобныя да дзеянняў чалавека. 3. Цыркавы артыст-комік. 4. Доўгая вярхоўка з пятлей на канцы для лоўлі жывёл. 5. Назва перадапошняй літары (у лацінскага алфавіта). 6. Задор, запал, захапленне. 8. Літаратурны твор у форме дыялога, прызначаны для пастаноўкі на сцэне. 13. Казачы афіцэрскі чын у царскай арміі, які адпавядаў чыну капітана ў пяхоце. 14. Дзяржаўная або грамадская ўстанова, арганізацыя. 16. Курортны горад. 17. Даўней: гнеў, няміласць цара да каго-небудзь. 20. Вузкая палоска, лінія. 21. Будынак для сховішча зерня. 22. Адна з пашыраных рэлігій Усходу. 23. Месца для ахвярапрынашэння ў першабытных народаў. 24. Прыбытак, выгада ад якой-небудзь гандлёвай здзелкі. 25. Той, хто раіць, дарадчык. 26. Металічны шлем для засцярогі галавы.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКІ, ЗМЕШЧАНЫЯ ў №№ 27, 29

- 1. Абора. 2. Анамастыка. 3. Айчым. 4. Манумент. 5. Траса. 6. Антыпатыя. 7. Яшчур. 8. Рыфма. 9. Ануча. 10. Амега. 11. Амазонка. 12. Акруга. 13. Азіміна. 14. Асэсар. 15. Раманс. 16. Смалакур. 17. Рэнта. 18. Адсек. 19. Кнот. 20. Талака. 21. Акорд. 22. Дыверсант. 23. Тактыка. 24. Абмотка. 25. Аброк. 26. Консул. 27. Лясніцтва.

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Лагер. 3. Парча. 5. Дудар. 7. Пагон. 9. Папас. 11. Арэна. 13. Гагат. 15. Нерат. 16. Ступа. 17. Аброк. 18. Зарад. 19. Ядлаб. 21. Венік. 23. Саета. 25. Папар. 27. Тавар. 28. КамАЗ. 29. Алмаз. 30. Канал. 32. Бісер. 34. Абход. 36. Ранак. 37. Камар. 38. Таксі. 39. Мулат. 40. Павук. 42. Домна. 44. Сечка. 46. Акорд. 48. Садох. 49. Абзац. 50. Абора. 51. Амбар. 53. Памол. 55. Склад. 57. Асіна. 58. Захад. 59. Робат. 60. Нумар. 61. Сеанс. 63. Табар. 65. Капец. 67. Паром. 69. Салон. 70. Донар. 71. Санет. 72. Аўтар. 73. Адвар. 74. Цясак. 75. Накат.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Ладан. 2. Рогат. 3. Пегас. 4. Абора. 5. Дзюна. 6. Рынак. 7. Пакат. 8. Нарад. 9. Пакат. 10. Стаер. 11. Аплік. 12. Абраз. 13. Гонга. 14. Тапаз. 19. Яшчур. 20. Барак. 21. Вазак. 22. Касір. 23. Савет. 24. Алібі. 25. Палом. 26. Рахіт. 30. Казус. 31. Ляток. 32. Багна. 33. Ранец. 34. Асака. 35. Дудка. 40. Пасма. 41. Карма. 42. Доказ. 43. Абрад. 44. Сахор. 45. Аб'ект. 46. Арган. 47. Докер. 51. Анонс. 52. Раман. 53. Прад. 54. Лодар. 55. Сабес. 56. Дукат. 61. Світа. 62. Сабор. 63. Торба. 64. Ротар. 65. Карэц. 66. Цалік. 67. Перон. 68. Макет.

ЮНАЦТВА

Фота Віктара СТАВЕРА.

НА МУЗЫЧНАЙ ХВАЛІ

МАЛАДЗЁЖНЫЯ ІНІЦЫЯТЫВЫ БМАgroup

Пачалася падрыхтоўка да правядзення ў Маладзечне 1—2 верасня штогадовага фестывалю «Рок-немаўля». Маладыя групы, што жадаюць прыняць удзел, могуць звяртацца па тэлефоне ў Маладзечне: 74809, 69467 і дасылаць свае запісы: 222310, г. Маладзечна, вул. Палявая, 39. Як звычайна, у канцэрце выступяць і вядомыя беларускія гурты.

Заканчваецца праца над зборнікам моднай беларускай музыкі «Беларускі MIXЭР». Альбом уяўляе сабою кампіляцыю альтэрнатыўнай танцавальнай беларускай, рускай, англамоўнай музыкі Беларусі. Розныя папярэднія інсінуацыі аб магчымай «папсагалімасці» рэліза адмятаюцца прадзюсерамі па той простае прычыне, што ў праекце ўдзельнічаюць музыканты NRM, LONG PLAV,

ХЛОП-Ч, ЧЭХАЎ, ПАЛАЦ, кампазіцыі з праекта «Я нарадзіўся тут» і многія іншыя. Па словах складальнікаў, зборнік павінен атрымацца пазітыўным па настрою і разумным па зместу — у рэшце рэшт, беларускі слухач заслужыў якасную праеўрапейскую музыку ад родных музыкантаў. У намаганнях па дасягненню ўсеагульнага памкнення да «недзіцячай каўбасні» зліліся вядомы прадзюсер Раман Арлоў, які вызначыўся ў складанні зборніка «Бульба-Хіт», і прадзюсеры Сяргей Сахараў, Віталь Супрановіч з БМАgroup... На якія творчыя саюзы не пойдзеш дзеля слухачоў!..

Месца правядзення прэзентацыі альбома — у Мінску на адкрытай пляцоўцы парку імя Чэлюскінцаў пад дэвізам «Выбірай... і адрывавайся!» з удзелам практычна ўсіх выканаўцаў, якіх можна будзе пачуць у Маладзечне.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом «Радзіма».

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара Галіна УЛІЦЕНАК. Адказны сакратар Таццяна КУВАРЫНА. Рэдактар аддзела — член рэдкалегіі Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела Алена СПАСЮК. Аглядальнік Віктар МАЦОШЭНКА. Спецыяльныя карэспандэнты Яўген КАЗІЮЛЯ, Алесь МЯСНІКОЎ.

Налі ПРЫВАЛАВА. Рэдактар-перакладчык Святлана КАРПУЧОК. Стыльрэдактар Ірына КАЗЛОВА. Тэхнічны рэдактар Данута РАКАВЕЦ.

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44. Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голас Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 81. Падлісны індэкс у Беларусі 63854. Тыраж 2 016 экз. Зак. 2052. Падпісана да друку 13.8.2001 г. у 12.00.

Газета набрана, звярстана і аддрукаваная ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).